19

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICO-PRACTICA
DE

MORBIS FOETUUM IN UTERO MATERNO,

Quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
FRIDERICO WILHELMO,
SERENISSIMO REGNI HÆREDE,
PRÆSIDE
FRIDERICO HOFFMANNO,
MEDICO REGIO ET PROFESSORE,
DN. PATRONO, PRÆCEPTORE ATQVE HOSPITE
suo ætatem pie colendo,

PRO DOCTORIS GRADU
publice defendet
D. Februar. MDCCII,

PHILIPPUS JACOBUS Büttel/
Nordlinga-Rhetus.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,
Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.

PROOEMIUM.

TAm misera ac ærumnosa generis humani conditio est, ut non modo innumeris malis per vitam homines crucientur, verum etiam, ut intra carceres uterinos adhuc conclusi fœtus, antequam vitali hac aura fruantur, & lucem aspiciant a malis atque ægritudinibus non immunes sint; Ita nihil familiarius est, quam ut fœtus in utero, ex gravi præsertim matris affectu, convulsionibus & inordinatis membrorum agitationibus, matre id abunde persentiente, distorqueantur. Insuper ipsa experientia addocet quotidiana, peculiaribus morbis eos in utero affligi, & afflictos in lucem prodire. Tanta vero matrum cum fœtibus, quos, utero gerunt, est consensio, ut hi illis intime compatiantur, adeo, ut non modo, ad omnem gravem animi affectum matris, tristitiam & iram, teneræ fœtuum fibrillæ, in anomalos motus concitentur, sed quod magis est, a forti imaginatione eorum, quæ in sensus inciderunt, formatio partium plane impediatur, turbetur, ac vitietur, similesque characteres ac imagines, quas mater in cerebrum recepit tenello infanti certis in partibus affricentur, ex quibus

abunde dilucescit, magnam esse sympathiam ac affinitatem matris cum fœtu quoad partes spirituosas impetum facientes, sive ipsam animam, ut loqvuntur sensitivam. Similis quoque consensio manifesto deprehenditur, inter fluidas, humidas, ac solidas matris partes, unde si ipsæ conceperunt vitium, discrasiam, ipsi infantes mox in utero labem inde luunt, similibusque morbis afficiuntur, vel extra uterum degentes ad eosdem affectus, qui successu temporis sese exerunt dispositi sunt. Hæc omnia cum profundius paulo mecum meditatus fuerim, placuit speciminis inauguralis loco affectus hos morbosos, qui infantibus in utero familiares esse solent, recensere atque evolvere; præsertim cum hanc materiã speciali labore tractatam non dum mihi videre contigerit, spe innixus firmissima, fore, ut opus hoc, & labor, non sine utilitate, atque emolumento proximi cedere possit. Veniam autem facile impetrare potero, si in difficillima & ardua hac materia meæ cogitationes non statim ita sint comparatæ, ut successu temporis non limam, ac emendationem admittere debeant. Interea Deum T. O. M. devotis atque ardentibus invoco precibus, ut conatibus meis quos unice in ejus gloriam directos volo ex alto benedictionem & gratiam uberrimam aspirare velit.

§. I.

PRinceps autem nostra erit intentio, ex fide dignis authoribus & observationibus historias atque exempla afferre variorum morborum, quibus fœtus in ipsius uteri ergastulo laborarunt, & afflicti fuerunt, quorum postea ortum ac causas specialius, quantum possibile est, inquirere & qua ratione in posterum averti possint exactius paulo perscrutati lubet. Primum

mum autem deprehendimus morbum variolarum, quo gravida corripitur sæpius transire in ipsum fœtum. Ita *Hildan. Cent. IV. Obs. 56.* duo insinuat exempla fœtus nempe masculini, item: fœminini variolosorũ, quia matre tali morbo laborante, prodierunt similemque casum refert Thom. *Bartholin. Cent. IV. histor. 50. ubi Anno 1656.* in Dania illud accidisse tradidit. *Forestus* quoque author fide dignus observavit *libro 5. Obs. 44. p. 196.* fœtum a variolis non fuisse immunem. Ita etiam *Mœllenbroccius in Miscell. Natur. Curios. Dec. I. An. I. p. 131.* hanc dedit observationem; Generosi cujusdam Viri uxor, cum ante variolis laborasset, filiam peperit vestigiis variolarum conspicuam. Unde liquet ipsam adhuc in utero materno simul cum matre variolis fuisse affectam. *Miscell. Nat. Curios. Dec. II. An. VI. Obs. 61.* hanc recensent historiam: Juvencula quædam gravida, dum detenta esset variolis, enixa est fœtum, in toto corpusculo variolis plenum. Plura evolvi possunt exempla in *Dec. I. AN. I. Obs. 53. it. Rhodii Cent. III. Obs. 83 in Brrtholini Cent. III. epistols 85.* At vero illud non perpetuo contingere, ut mater variolosa infantem in utero talem quoque reddat, præclare ostendit *Borrichius in Act. Med. Hafniensibus vol. V. Obs. 75.* adducens exemplum infantis, qui sine variolis a matre, quæ gravissime istis laboravit, exclusus fuerit. Prout etiam fœtum inclaustro materno hærentem variolis corripi matre ab iisdem immuni *Joh. Fernelii* testimonio inprimis constat, qui *libro II. de abditis rerum causis Capit. 12.* Sæpe, inquit, deprehensum, prægnantes maturos fœtus edidisse hac lue perfusos, quarum aliæ nihil omnino foris, aliæ non nisi, multis post diebus incommoda senserunt, idque proprio suo exemplo *Francisc. Mauriceau lib. I.* de morbis gravidarum

cap. 2. comprobat. Morbillorum morbo infantes quoque in utero materno affligi identidem experientia comprobat. Ita Baronissa de K. ultimo impraegnationis mense corripiebatur morbillis periculosissime, restituebatur quidem feliciter per convenientia auxilia, attamen foetus, qui statim prodibat maculas rubras ostendebat, *vid. Dec. II. Ann. III. Obs. 97.*

§. II.

Majus adhuc & atrocius malum est, lues venerea quam ex corporibus gravidarum transfusam in foetus legimus, qua de re consuli possunt *Dec. II. An. VI. Obs. 61. & Monf. Gervais Ucay, vid. Problem Curieux XII. dans le nouveau traite de la maladie venerienne.*

§. III.

Perquam familiaris quoq; & communis morbus est ipsis foetibus cum matre Icterus, quem puerum in utero matris contraxisse *Panarolg Pentecost. IV. Obs. 44. p. 137.* recenset Curiosa est observatio 57. *Kerckringii*, quam narrat hoc modo: mater ictero laborans, octavo gravidationis mense peperit mortuum puerum, sed ita flavum, ut de cera factus non partus humanus videretur, sic inquit eum potestatis meae factum seco, pro sanguine humor fellis instar flavum reperio, eumque diligenter, lagena exceptum servo, ad ossa ut perventum, ea sic erant, eodem humore, eodem colore flavo imbuta, ut si non ipse secuissem corpusculum, illudi mihi, atque arte tinctum fuisse putarim. Est penes me etiamnum plena isto sanguine lagena est sceleton ipsius pueri, non minus rara sui compositione, quam calore isto visendum vix credes fucum abesse nisi sinceritatem meam ex aliis, quae hic narro, & in Museo servata ostendo, comprobaveris vid. *Obs. 57.*

§. IV.

§. IV.

Quod attinet ad febres intermittentes, eæ ipsæ quoque si matres gravidæ illis laborant, in prolem transire solent, in hujus rei confirmationem meretur adduci egregius locus ex *Fernelio*, qui exstat *Path. lib. I. cap. XI.* si gravida medio gestationis tempore quartana febri afficitur, partum edi, qui diu postea, quartana febri conflictabitur, atque si nono, ea mense Phrenitide prematur prolem gigni in pleuritidem proclivem, quemadmodum & ejus, cui abscessus ex octavo mense præruperat, filium in omnem vitam habuisse purulentas aures, unde intelligi potest, non modo prima conformatione ex semine, verum etiam toto gestationis tempore, tum ex materno sanguine tum ex aliis humoribus, atque alimentis morborum proclivitates in fœtum contrahi: similem observationem conspicies in *Dec. II. An. 5. Obs. 44.* fœminam nempe cujusdam militis invaserat pertinax quartana altero statim mense, ultimis mensibus ante & post paroxymum embryonem maxime inquietum, tremulum, & ab uno in aliud latus sese volutantem manifeste sensit, ut tristem sibimet ipsa prædiceret eventum, tandem superato eodem terribili paroxysmo circa decimam vespertinam peperit filiolam, quæ una eademque hora, una cum matre febre ista misere affligebatur, & tenerrimum corpusculum, septimam usque in septimanam, gravissimos hos sustinuit insultus. Talismodi exempli meminit quoque *Excell. Dn. Præses Patronus atque promotor studiorum nostrorum majorem in modum colendus*, qui ante 10. annos consulis primarii Ascaniensis uxorem gravidam quartana laborantem notavit, & remediis opem præstantissimam tulit, quæ filium enixa est, per

lon-

longum tempus eadem febre correptum, illud autem observatione erat dignum, quod brevi post partum matrem deseruerit, Dan. *Puerarius e Geneva* recensente *Barthol. Cent. IV. Ep. 86. p. 488.* observatos a se infantes, qui in utero materno febricitarunt certissimis cum indiciis, & quorum demortuorum totius corporis habitus maculis quibusdam rubris & lividis distincti fuerint. Meretur quoque adduci hîc historia, quam recenset *Gockelius Dec. II. An. VI. Obs. 151.* Fœmina quædam binos ante puerperium menses, tertiana exquisite laborans curata vero justo tempore, puellam peperit cum cuticula pustulosa quam paulo post plenaria velut excoriatio excepit, haud secus, ac si fervida aqua macerata esset cutis, cuticula vero regenerata fuit medicamentis oleosis, in specie oleo lini tepefacto.

§. V.

Hydropicum quoque tumorem in fœtum ex vitio matris derivari posse, experientia testatum fuit. Ita uxor gravida ex ingenti terrore propter incendium siti molestissima urgetur, quam cerevisiæ secundariæ largiori potu abigere tentavit, decimo autem post die enixa est filiolam hydropicam, quæ medicamentis nihil quicquam conferentibus paucis post diebus hydrope periit. Hydrocephalus, uti est affectus familiaris & quasi proprius infantibus, ita prostant exempla eum in utero jam radices suas sumsisse. Sic *Blancard. in Collect. Phys. Med. Cent. 1. Obs. 73. fol. 65.* se in septem mensium abortu inter duram ac piam matrem magnam aquæ sanguineæ latentem quantitatem animadvertisse memorat. *Balduin. Rusæus de Extraction. fœtus Cap. 23. Judæ A. 1562.* se puerum quendam vidisse hydrocephalo laborantem scribit, cui

cui mortuo in lucem prodeunti caput toto corpore fuit gravius. Joh. Lechelius *Miscell. Curios. Dec. II. A. II. Obs. 178.* exemplum habet pueri masculi, cui recens nato caput hydrocephalo obsidebatur, cujusque non multo post mortui cerebrum non excedebat calami scriptorii crassitiem, quo separato, loco ventriculorum offendisse se, ait, amplam quasi vesicam limpidissima & insipida aqua repletam, quantitate uncias 50. excedente.

§. VI.

Recensendum quoque est egregium exemplum de vesicæ calculo, qui in ipso infante intra uterum concretus fuit, ante viginti nempe & quod excurrit annos, Serenissimi Ducis Zeizensis Mauritii uxor ex renali calculo magnos subinde dolores perpessa, peperit principissam quæ mox a partu atrocia tormina experta fuit præsertim in mictione, tertia septimana moriebatur, aperto corpore in vesica inventus fuit calculus instar lapidis mali persici majoris. Nullum hic dubium est, jam in utero, lapidem accepisse sua rudimenta ac principia, extra uterum enim, tam brevi temporis spatio tantæ magnitudinis lapis gigni vix poterat.

§. VII.

Nullus autem affectus familiarior solet esse proli in utero, quam epilepsia, utpote subinde experiuntur gravidæ, ad vehementem animi motum seu terrorem seu iram ingentes jactationes ac volutationes fœtus in utero, ut sæpius ipsæ exinde deficere videantur, multo magis autem illud ipsum apparet, si mater quæ utero gerit, sævissimo hoc morbo corripitur. Memorabilis hinc est casus, quem insinuant *Miscell. Nat. Cur. Deo. I. A. III. Obs. 160.* fœmina ultra quartum mensem gravida epilepsia

corripiebatur crebra, effluxit ei poſtea e pudendis albicans humor teterrimi odoris cum tumore totius, anxietate ingenti, inguinum doloribus, & ſumma virium proſtratione; exiſtimarunt fœtum eſſe mortuum, mox autem motum fœtus percepit ægra vehementiſſimum & ſimulac fuerunt propinata epileptica, convulſivum motum fœtus ſenſit, tandem convulſa his graviter in paroxyſmo peperit filium, & abeo tempore, nec mater nec filius ſenſit in inſultus. Majorem adhuc conſiderationem meretur obſervatio, quam allegatam habemus *Dec. II. A. VI. Obſ. 15. Miſc. Cur.* Fœmina ultimis geſtationis menſibus, de moleſto, admodum ſæpius reciprocrante fœtus motu conquerebatur, præſertim cum inde ita defatigaretur, ut non raro animi deliquiis proxima, hic motus ſubſultorius ſuos quaſi rythmos obſervans, quoties percipiebatur, toties matris abdomen percutiebat, ſingulis diebus ad minimum hunc paroxyſmum illa ſuſtinebat. Effectum tandem eſt medicamentis, acredinem obtundentibus, ut ceſſante motu hoc convulſivo, fœtus absque violentia naturaliter ſeſe moveret, ſanusque aliquot poſt ſeptimanas in lucem mitteretur.

§. IIX.

Ultimo loco memorandum etiam aliquid eſt de malo, quod non adeo raro contingit, quando nempe infantes in lucem eduntur inteſtinis, vel etiam viſceribus extra naturalem abdominis cavitatē propendentibus, in abdomine circa umbilicum facta ruptura, tale quid ante 12. annos obſervavit Halberſtadii in infante *Excell. Dn. Præſes*, qui naſcebatur ſine apertura ani, & ſine diſtinctione ſexus, magna autem moles inteſtinorum flavo obſcuro colore tinctorum propendebat extra corpus,

quæ

quæ erat intestini coli portio, cum dimidia parte ilei, mirifice erant expansa, & succo fœtido, obscure nigricantis coloris referta tertio die moriebatur infans, baptismo prius accepto, Nomine ipsi dato Gabe GOttes. Similis casus ante aliquot annos Querfurti a Dn. Schaumburgo Practico & Physico ibi egregio animadversus est. *Blancard.* lib. de morbis puerorum *Obs. XI. lib. I. fol. 299.* meminit infantis, qui intestinis extra abdomen propendentibus natus erat. *Et Elzholzius de conceptione tubaria* ita scribit: fœmina primipara vivum enixa est puellum prope umbilicum in sinistro latere rotundo tumore, & caput infantile magnitudine multum superante deformatum. Ut vero appareret quid intus aleret tumor ille, apertio fuit concessa, ubi portionem magnam intestinorum inclusam deprehendimus. Copiosa flavescente aqua abdominis viscera cæterum naturaliter se habentia nec ulla labe deturbata, circumfluente. Innotuitque una cum peritoneo tendinosam illam musculorum abdominis partem quæ lineam albam constituit fuisse disruptam sicque per datam portam erumpentibus intestinis extensioni aptam cutis substantiam cessisse. Dantur etiam exempla, ubi a causa externa & violenta fœtibus in utero læsio quædam ac vitium accedere potest, maxime in conformatione partium solidarum. Ita historias legere licet, ubi infantes pronati fuere cum umbilicali hernia, sive potius ejus prominentia, quæ nihil aliud solet esse, quam umbilicalis funiculi maxima dilatatio, nam aperto hoc illico in conspectum venit peritoneum. Vitium tale evenire potest, si gestationis tempore lapsa fuerit mater, vel ventrem duro corpori ad-

 move-

moverit qua de re legi meretur *Stalpart. van der Wiel Cent. II. Obs. 23.*

§. IX.

Restat jam, ut etiam hoc loco quædam recenseamus exempla, quibus corroborari ac demonstrari possit, perversum ac concitatum Spirituum animalium motum per graves animi affectus insigne damnum & atrocia Symptomata inferre posse fœtibus. Sicuti autem nullus perniciosior generi humano affectus & præsertim gravidis, quam terror ita etiam ultra modum infestus solet esse tenerrimis in utero fœtibus, *Ita in Miscell. Curios. Dec. II. A. X. Obs. 81. Sommerus* recenset historiam ubi mater sexto mense prægnans, gravissimo terrore perculsa omnibus viribus destituebatur, & omnis fœtus motus perviginti quatuor dies disparebat ut inter propriarum virium extremam jacturam de vita fœtus actum esse mater indubie crederet. Interim continua analepticorum interna & externa applicatione, post tres septimanas fœtus tremore quodam intercalari animulam superesse adhuc docebat, & semper cum matris anxio dolore, post hæc successive veri fœtus motus redibant. Memoratu quoque digna est *Obs. 83. Dec. I. A. II. Miscell.* Conjux nempe circa initium noni mensis inopinato metu percellitur propter incendium in urbe, dum illa ab eo temporis momento male se habere cœpit, motumque infantis per triduum nullum sensit, sequentibus vero diebus admodum debilem, variis usurpatis roborantibus octavo die peperit filium bihorium tantum viventem, cujus totum sinistrum latus a capite usque ad calcem colore flammeo conspiciendum erat. Recensenda hoc loco etiam est *Obs. 61. Dec. I. A. II.* dum

nempe

nempe gravida partu jam instante & valde consternata, ut in lipothymiam incideret, paucis diebus elapsis filium curvis manibus ac pedibus enixa est.

§. X.

Tandem etiam animam specifice per varias ideas objectorum externorum & fortem impressionem matris characterisatam similes effectus & stupenda phænomena in infantibus producere res est in foro Medico notissima, & nolumus in talismodi exemplis numerosissimis recensendis prolixiores esse, sed potius candidum lectorem remittimus *ad Marci Marci a Kronland lib. 1. idearum operatricium Cap. IV Saxii Gammarologiam Curiosam lib. 11. Cap. IV. p. 596. ad Thom. Fienum de viribus imaginationis. Schrad. Disp. de viribus imaginationis maternæ in fœtum, it. Harderi Apiarium p. 340. ad. A. I. Dec. III. Miscell. Obs. 117. it. Stalpart vander Wiel. Cent. II. Obs. 36. de Nævis maternis.*

§. XI.

Variæ superius adductæ ægritudines & affectiones, quibus conflictantur fœtus in utero materno, ita sunt comparatæ, ut exactissimam consensionem atque harmoniam & communicationem matris cum fœtu addoceant. Utpote tota formatio, nutritio, vita, ac sanitas, infantis in utero dependet a vita & sanitate matris; sine matris enim arctissima unione progigni ac produci nunquam poterit fœtus. Tanta autem est communio, ut anima matris cum anima fœtus conspiret, & nullum dubium est, quod sensationes, perceptiones, ac passiones in matris anima excitatæ transeant quoque in ipsum infantem, sicuti id perversæ phantasiæ effectus luculenter loqvuntur, consentit quoque motus spirituum seu fluidi tenuissimi nervei in matre cum motu spirituum in infante,

ſeu ſimilis ſpirituum motus matris efficitur in infantibus, quod liquidiſſime conſpicitur in motibus convulſivis, irregularibus Spirituum agitationibus miniſterio affe-ctuum animi, qui in omnibus ſimiles ſunt in ipſis infantibus. Quocirca eo minus dubium erit, quod motus & circulatio ſanguinis ejusq; temperies ac craſis in matre exacte quoque correſpondeat cum ſangvinis motu temperie in infantibus, adeo ut ſi hic temperatus placide & æquabiliter moveatur, talis circulatio & motio quoque in ipſis fœtibus deprehendatur & vice verſa ſi intemperies ſubeſt, ſi motu agitatur ſangvis irregulari morboſo, eundem quoque teneri in utero infantes experiantur.

§. XII.

Quivis tamen hic facile perſpiciet, quicquid vitii in motu a craſi contraxerint ſpiritus ac humores in matre, id gravius perſentire infantes, adeo ut quod illis præſentaneam noxam non infert, hiſce maximum damnum, ac læſionem affricet. Quod etiam manifeſtiſſimum apparet in vehementi ac firma impreſſione ac phantaſia matris, quæ tenellis fibrillis ac ſtaminibus ſuam determinatam motus efficaciam imprimit, minime autem partibus matris robuſtioribus ac validioribus. Unde etiam familiare eſt a terrore incommodum mox accedere infanti, quale quid matres in tanto gradu non percipiunt. Sed propoſiti noſtri ratio poſtulabit paulo accuratius conſenſionem illam matris cum fœtu, inquirere ac indagare.

§. XIII.

Primum autem pro certo ac comperto habendum eſt, ſicuti omne animal: ita etiam præſtantiſſimum omnium hominem progigni ex ſolido principio, nempe veſi-

cula

cula membranacea, cui tenuissimus lymphaticus, spirituosus liquor in clusus est, & vocatur ovulum fœmininum, in quo omnia lineamenta ac rudimenta animalis compendio præexistunt, quæ tandem expansivo similis materiæ genitalis motu intestino fœcundata, succi nutritii debito accessu evolvuntur ac visibilia redduntur. Equidem diversissimæ inter Eruditos de abstruso & a sensu remotissimo formationis negotio prostant sententiæ. Quæ quoniam tantum probabilitate nituntur, inter se, ut cum iis rebus accidit, non exacte conveniunt, minime autem has omnes adducere & examinare nostrum propositum est, per paucis non possumus non comminisci eorum sententiam nobis minime arridere, qui existimant in ovario Evæ totum genus humanum delituisse: neque nobis concipiendam esse recentiorum quorundam opinionem, quasi Deus corpuscula innumera organica, quæ servire possint propagationi vegetabilium & animalium, in prima creatione produxisset stupenda exiguitate donata, & hinc inde in fluidis natare sicque in corpora recipi. Non enim perspicere possum, quomodo conciliari cum hisce hypothesibus possit, quod infantes non tantum lineamentis & partium conformatione valde similes parentibus generentur, sed & dispositionem ad similes morbos, inclinatiooes, vitia, & virtutes acquirant & postea, quod maximum, sola phantasia matris evertere, immutare, & deturbare possit totum formationis negotium, etiam in infante, jam aliquot menses adulto & vitali: multo minus autē nobis persvadere possumus, quod productio prima organicorum horum corporum ex principio fluat interno, notitia, intellectu, intentione prædito, quod secundum has spirituales affectiones dirigat ac moveat

ma-

materiam, quoniam ſecundum noſtra principia hæ affe-ctiones ſunt tantum propriæ ſubſtantiis immaterialibus & libere agentibus, non autem corporeis & ex neceſſitate quadam ſuas operationes edentibus: tacemus quod ratio, intellectus, ac voluntas per ſe nullum jus quoddam habeat ſeu directionis, ſeu immediatæ motionis in corpora ſed ſaltim eam potentiam ſeu potius imperium limitatum ex ſingulari beneplacito ad certos actus tantum homini a Deo ſit conceſſum. Statuimus ergo animam, quæ format corpus, quæ illud conſervat, quæ varias ac ſpecificas motiones in ipſo efficit, eſſe fluidum tenuiſſimum in actuoſo motu exiſtens, quod veteribus ætheris ac ignis nomine venit, hoc non ut in craſſiore mechanismo ſimplices, tantum ab agentibus externis recipit motuum impresſiones, & ex his facit reactiones, ſed ut tenuiſſimum, innumerabiles ſpecificas ſecundum numerum & ordinem impreſſiones ab organicis creaturis a Deo in creatione prima conſtructis recipit, retinet, & ſecundum hos motus organicos & regulares commovet & diſponit aptam præſentem materiam. Hæ ſunt noſtræ rationales cogitationes, & ſi quis meliores afferre poterit, nobis nemo niſi iniqvus Cenſor vitio vertet, ſi illas deſerimus, & alias amplectamur quod omnes ingenui viri ſemper in phyſicis & probabilibus fecerunt. Ex hoc principio facillime deducemus, qua ratione & morboſæ partium diſpoſitiones, fluidorum temperies vitia, inclinationes transfundantur in liberos verum etiam, quo pacto motus in anima aſſvefacti vel firmiſſime ab objectis externis in ſenſoriis impreſſi potentiam agendi certas in materiæ partes, retineant. Hæc omnia autem fieri mechanice, iſt eſt, phyſice, naturaliter, & ex quadam neceſſitatis lege

in corporeis substantiis, libere ac aperte dicimus ac profitemur.

§. XIV.

In ovulo autem fœcundato, corpus organicum infantis, utut exilissima mole latet, ulterius nempe extendendum, evolvendum, atque visibile reddendum. Nam exiguitas corporis ordini atque organicæ partium conformationi nihil derogat. Videmus id manifesto in minimis insectis, v. g. acaro, qui non nisi oculo armato exacte conspici potest: in quo tamen & musculos & canales, cavitates, humores, ac spiritus, summo artificio ac ordine compositos esse nemo physicorum facile in dubium vocabit. Quin imo in primorum mensium abortibus observare sæpe numero licuit embryones instar formicæ natantes in crystallina lympha, vesicula conclusa, qualem observationem perelegantem notavit *Cl. Bergerus in Lib. de Natura humana. p. 468.* Ante omnia itaque opus est, ut augeatur hoc organum extensione, & continua succi nutritii, blandi, gelatinosi, lymphatici accessione. Hujus autem copia a matre subministratur, adeo, ut non secus, ac aliæ matris partes, totum infantile corpus succo alibili, & quidem delibatissimo, nutriatur. Ingens quidem adhuc viget inter physiologos controversia, qua ratione & quibus viis humor ille alibilis matris communicetur cum ipso fœtu, ubi alii & quidem veteres mediantibus vasis umbilicalibus ex placenta transferri istum sucum ad corpus fœtus asseverarunt. Deinceps surrexerunt alii, qui non tantum per umbilicum sed per os nutriri infantem humore intra amnium collecto, profitebantur. Recentiores autem ex quibus primum nominandus *Stalpart. van der Wiel* repudiata veterum de nutritione fœtus per

C um-

umbilicum sententia, unice contendit, fœtum nutriri & crescere succo tantummodo sumto per os. Temporis autem ac instituti ratio hic non permittit exactam trutinam præsentis argumenti instituere: nihilominus non possumus non fateri, admodum dubiam nobis apparere nutritionem solummodo per os, quoniam in ipsa membrana; chorii ac amnii accuratissime inspecta nulla vascula arteriosa vel venosa, aut alia conspiciuntur, hinc qua ratione succus possit hic advehi penetrare non possumus. Accedit maxime illud, quod provida natura, in elaborando secundinarum corpore primo tempore sit admodum occupata, ut non incrementum singulare fœtus animadvertatur, antequam placenta uteri insignis molis fuerit utero annexa.

§. XV.

Statuendum itaque potius esse existimamus, Placentam eum in finem maxime esse formatam, ut recipiat ex osculis arteriarum & glandulosa Uteri substantia lymphaticum probe digestum alibilem succum, eumque, si non detur alia via, per poros venularum ab extra intro spectantes cum sangvine fœtus intime misceat ac uniat. Præter hunc usum alium adhuc Placentæ uterinæ assignamus, qui in eo consistit, ut vicem gerat Pulmonum, non ut sangvis refrigeretur & ventiletur, sed ut transeundo per capillaria innumera vasa, attritione intima facta exacte, quoad sua principia misceatur sicque tenuis, fluidus, spirituosus ac calidus evadat, utpote pulmonum usum non refrigerare sangvinem uti veteres statuerunt, sed spirituascentiam ipsi conferre à Præstantissimis Viris, Sylvio, Maurocordato, Charleton, Borello, Schwammerdamio Bohnio probe notatum est. Nam si ac-

ſi accurate perſpicimus placentæ ſubſtantiam & ſtructuram, ex meris membranaceis *cellulis* & innumeris vaſorum ramificationibus affabre conflata eſt, & quoniam paucus vel plane nullus ſanguis pulmonum *vaſa* intrat, neceſſe fuit, ut in illud *viſcus*, illorum vices gerens, derivaretur ſanguis, ubi tamen non negandum, quod ſimul ibi roſcidi & lymphatici ſucci acceſſione per glandulas ac poros communicati ad vitam & nutritionem ſuſtentandam imbutus redeat ad tenellum infantem. Meritò autem talem uſum Placentæ negamus, qualem nonnulli affingunt, exiſtimantes aëreas partes, per eam ſanguini inſpirari, quibus certè non opus fuit, cum humores, ſubtili aëris elaſtici portione jam ſubactos & retentos à matre recipiat infans. Cæterum tamen non inficiabimur, non impoſſibile eſſe ultimis inprimis menſibus, ſuccum quendam, qui continetur intra Cavum Amnii & variam habens originem, qua de re conſuli poteſt Bohn. in Circulo anatomico, in patentiorem oris, œſophagi & Ventriculi cavitatem impelli & per totum Corpus ſic diſtribui, nam per os aliquid humoris ab extra in inteſtina ingeri copia ſuccorum, quæ obſervata fuit in ſuperius memorato infante, qui clauſa alvo & urethra inteſtinisque extra abdomen propendentibus natus fuit, perſpicere licet, utut non ad nutriendum Corpus ſpecifice ut opinamur deſtinatus ſit.

§. XVI.

Ex dictis illis facile colligitur, magnam intercedere conſenſionem matri cum fœtu, ratione hujus nutritionis, cujus materiam infans recipit à *Matre*. Quamvis enim non immediate ſanguis maternus per arterioſos vel venoſos canales ex matre derivetur ad Corpus fœtus

neque spiritus animales seu fluidum nerveum immediate & directe feratur ex matre ad infantem, nihilominus cum succus ille, quo alitur, & extenditur & vitalis fit infans, delibatissima & defœcatissima sangvinis materni portio ac quasi quinta essentia sit spirituum animalium copia sufficienter perfusa, nam non crudum non indigestum, non actuositatis expers esse debet, illud quod nutrit, sed optimum subtile, depuratum spirituosum ac temperatum, unde ratione hujus succi fit illa maxima consensio matris cum fœtu, non saltem in rebus corporeis, sed in immaterialibus ac specificis motionibus, nisi enim in succo illo alibili, qui per placentam fœtui committitur, in sit fluidum elasticum animale, quod in cerebro ac nervis maxime subsistit, non possemus causas atque ortus ducere ac derivare passionum atque pathematum, quæ fiunt ex terrore, ira, matris in ipsis fœtibus, neque phantasiæ matris effectus in infantibus utero conclusis deducere ac explicare. Equidem non diffitemur, harum rerum explicationem, quoad τὸ διότι admodum esse difficilem, quoniam hæ res a sensibus alienissimæ, & subtilissimi mechanismi sunt, hinc temerarium hic esset pro simplici & nuda veritate, meditationes hac de re venditare, & usque ad extremum vitæ halitum defendere, sed sufficiat si non tale aliquid statuamus, quod sano conceptui refragetur quod non misceat principia inter se, & tollat spiritus stricte si dicti, & corporis summe necessarias differentias.

§. XVII.

Statuimus itaque secundum ductum Excell. Dn. Præsidis, cujus informationi fidelissimæ omnia studia nostra debemus, animam, quæ format, movet & conservat corpus in animantibus tenuissimam esse fluidam substan-

ſtantiam motus agitatisſimi. Omnes autem vires cujusvis ſubſtantiæ creatæ immateriales ſunt, id eſt, ipſi effectus, qui fluunt ex creaturis in alias creaturas non ſunt materiales, non extenſi, ſatis tamen activi, adeo, ut non niſi immateriali ratione concipi queant: & ſicuti craſſum corpus vim alterius immaterialem in motu recipit, & ſecundum hanc reagit, id eſt, novum motum inchoat: ita quo tenuiora & fluidiora ſunt corpora, eo magis ſunt apta, ab aliis corporibus innumeras impresſiones in ſe recipere, propagare, ut id manifeſto videmus in vorticibus luminoſis, ſonoris, qui ex inſtanti per aerem & ætherem ferri ſolent; quidni etiam exinde colligendum erit talem mobilisſimam ſubſtantiam, Veteribus igneam dictam in fibrillis cerebri ac nervorum exiſtentem, in numerabiles impresſiones motuum ab objectis externis in variis ſenſoriis recipere, & ſecundum has, poſitis omnibus requiſitis, ordinatos & determinatos motus efficere. Et quemadmodum in fluidisſimis corporibus excitati motus id eſt, luminoſi, pernicisſime transfunduntur ac propagantur per magnum ſpatium, ita etiam motus ſuſcitati in anima ſeu fluido mobilisſimo per totum corpus penetrant, imaginem & impresſionem ſpecificam efficiunt, quale quid percipimus in animi affectibus totum corpus alterantibus, ita etiam nullum dubium, ſpecificatas, & quaſi ſigillatas in certa figura ac magnitudine vires has motrices immateriales per totum abripi corpus non ſine operatione & activitate, niſi valde ſit reſiſtens mobilis materia. Et hac ratione explicari debet radiatio illa ſpirituũ, qua Carteſius exponere ſolet phantaſiæ effectus, hinc perſpicuum erit ad effectus iſtos ſtupendos, qui per phantaſiam accidunt infantibus deducendos, non opus eſſe ut advoce-

 mus

mus hic in subsidium proprietates ac potentias spiritibus stricte sic dictis competentes, nempe intellectum, intentionem, directionem ac notitiam.

§. XVIII.

Morbi autem, qui ex humoribus seu materno sanguine & sero oriuntur, non aliam agnoscunt originem, quam succum nutritium matris, quo fœtus nutritur a temperie ac indole sua blanda debitaque mixtione deflectentem, quod si enim vitales matris fluores impuri sunt, variis excrementitiis salinis & sulphureis sordibus viscidis deturpati, quod fit ex vitio diætæ, circulatione debiliore, & excrementorum secretione in matre impedita, non potest aliter fieri, quin succus nutritius infantis similis naturæ ac indolis fiat, eosdemque imo graviores effectus morbosos in infante, quam in matre producat.

§. XIX.

Sed ut paulo specialius progrediamur in explicandis ac enodandis affectuum infantum in utero causis ac ortu, operæ pretium esse existimamus. Primum quod attinet ad morbum variolarum hic infantes in utero facile corripere potest, si mater eodem laborat; etenim a sale tenui, sulphureo, caustico a massa humorum & sangvinis, quin imo a partium solidarum, quibus implicitum diu latuit, nexu ac involucris liberato originem suam ducit; quod vehiculo lymphæ per totum corpus distribuitur, & spasmodicas contractiones, anxietates, irregulares sangvinis & spirituum motiones efficit, donec relaxata præsertim cute vigore motus musculorum præsertim cordis ad habitum corporis propellatur, idem causticum principium, mediante lym-

lympha communicatur quoque ex facili ipsi fœtui, inque eo similes commotiones morbosas excitare aptum est, donec etiam vigore cordis intrinseco relegetur ad relaxatam infantis cutem. Eodem modo morbillorum morbus qui ex simili elemento mitioris tamen acrimoniæ fit pronascitur, & vitium præcipue in sero ac lympha complectitur. Multo magis autem putredinosa ingens destructio lymphæ ac sanguinis in lue venerea & accumulatio multarum salino acrium causticarum partium infesta ac exitialis erit tenellis infantibus.

§. XX.

Quartanam ex matre transire in fœtum curiose superioribus observationibus notatum fuit. Nam febrem maxime intermittentem esse irregularem spirituum commotionem, & fibrillarum musculosarum spasmodicam præsertim in principio, externi habitus corporis constrictionem, quam postea citatus ac vehemens motus cordis & arteriarum & consequenter progressivus motus sangvinis velocior, plane tamen inæqualis sub vigore morbi & æstu subsequitur, id quod symptomata ac phænomena satis testantur, notissimum est. Revertitur autem hic motus per periodos & quidem quarto die, quoniã materiæ febrilis procul dubio causticæ acris salino sulphureæ indolis ad spasmos spiritus stimulantis activitas, quæ in certa quantitate ac qualitate antequam motum inordinatum in spiritus inchoare queat, consistere debet, ad vigorem & statum illum requisitum propter sangvinem valde viscidum, qualis solet esse in quartanis non prius pervenire & efficaciam nocentem exerere potest, quam die quarto. Ex quibus jure meritoque concludimus, cum similis sanguinis & succorum

visci-

viſcida intemperies quartanæ nutrix & ſuſtentratrix in infantibus deprehendatur non ſecus ac in matre, nec non principium illud materiale ſulphureæ acris indolis, quod ex tranſpirationis impeditæ, vel excretionum prohibito officio generatur tali ratione communicari etiam cum ipſo infante. Unde ratio in promtu erit, quare infans in lucem editus diu adhuc febri hac corripi poſſit.

§. XXI.

Qua ratione autem Icterus matris in infantem derivetur res adhuc facilior conceptu eſt. Tinctura enim bilis flava, ſulphurea non in ſanguine ſed in lympha ac ſero conſpicitur, jam ſi firmiter ſupponamus non ſanguine ſed ſucco lymphatico nutriri foetum in utero, neceſſe eſt ut flava hæc Tinctura a lympha non tam facile rurſus ſeparanda, amandetur etiam ad ipſum infantem, ejusque corpus ſimili colore afficiat. *Amatus Luſitanus curationum medicarum Cent. V. fol. 71.* refert; mulierem quandam ab epoto medicamento, cui admixtus crocus erat, duas puellas coloris lutei pepetiſſe. Experimentum etiam fecit *Cl. Herdot.* Cani geſtanti in utero alimenta croco copioſe condita offerens, catelli erant de nigro ad albedinem variegati coloris, excepta abdominis regione, hinc inde ſeſe volutantes, in qnibus albidiores cutis particulæ, plenarie croceo colore tinctæ fuerant.

§. XXII.

Cachecticas & hydropicas gravidas fœtus in lucem edere œdematoſo tumore turgidos obſervationes ſupra adductæ loquuntur. Ratio etiam hujus rei facilis videtur, etenim hydrops ex ſpirituaſcentiæ defectu, circula-

culatione ſangvinis & conſequenter tranſpiratione impedita, & glanduloſorum viſcerum infarctu a ſeri copia, naſcitur. Qualis autem ſanguis & lympha matris, & qualis ſpirituum conſtitutio, quale robur partium, talis etiam ſpirituum, humorum, ac ſolidarum partium diſpoſitio ac ſtatus erit, in ipſo infante & conſequenter ſimilis ad morbos proclivitas. Ex hiſce quoque non difficilis explicationis eſt, quare calculoſæ concretiones in veſica, quibus affligitur mater, in infantibus etiam recens natis, deprehendantur, utpote ex ſero, tartareis, terreis, ſalibus ad coagulationem aptiſſimis, impraegnato, in ſubſtantia renali, vel veſicâ læſa promriſſime calculi generantur, tale ſerum tartareum ad infantem tranſire & ſimiles effectus edere poſſe, res omnis dubitationis expers eſt.

§. XXIII.

Epileptici inſultus & omnes ſpirituum inordinatæ commotiones ſpaſmos, & convulſiones hinc inde in partibus diſpoſitis efficientes, lubentiſſime ex matre proficiſcuntur in infantem, motus enim facilius penetrat, quam qualitas vitioſæ materiæ; Unde quotidiana addocet experientia ad omnes animi commotiones, & nervoſi generis pathemata vehementia debilitari & affici ultra modum infantes, & quamvis nervi non pertingant ad ipſum infantem, fluidum tamen illud elaſticum actuoſiſſimum quod in nervis exiſtit, tranſit in ſuccum alibilem & ſic cum infante communicatur; Si enim lac & ſalivam ingreditur illud fluidum, quidni etiam in ſuccum corporis noſtri puriorem, ſubtiliorem tranſibit; jam autem morſus animalium rabidorum, ira percitorum, luculenter hoc comprobat, ſpiritus communica-

tionem habere cum saliva, & terror nutricis qui sæpenumero sugentibus infantibus lethalis est clarissime demonstrat a commercio spirituum ipsum lac non esse immune.

§. XXIV.

Dari etiam casus experientia abunde docet, ubi gravidæ laborant ex vehementi morbo fœtusque edunt vitales & primo intuitu sanos, qui tamen brevi post graviter ægrotant & moriuntur. Ita proxime talem nobis historiam communicavit *Excellent. Dn. Lichtenhanius Archiater Saxonicus, Patronus atque Fautor noster majorem in modum colendus*, referens illustrem matronam partui jam proximam correptam fuisse variolis tunc temporis epidemice grassantibus, quæ die ab invasione tertia præsente enormissima hæmorrhagia enixa est fœtum vivum quidem, & nullis maculis conspurcatum, qui tamen sexta post nativitatem die, convulsionibus moriebatur, sphacelo in visceribus hinc inde apparente. Non potest enim aliter fieri, quin matris succi vitales conspurcati similem characterem sanguini fœtus imprimant: qui autem non illico successive tamen virulentiam suam prodit.

§. XXV.

Ultimo loco subjungenda quædam sunt circa signa, ex quibus judicium formare licet, fœtum in utero esse imbecillem seu morbosum & audiendus in re primo omnium est *Hippocrates* qui *Sect. V. Aphor. 52.* scribit. *Mulieri utero gerenti, si lac fluat e mammis copiose, fœtum imbecillem significat. Si vero firmæ solidæque mammæ fuerint, valentiorem conceptionem indicant.* Hic canon non destituitur suo ratiocinio & experientia quoque corroboratur,

tur, nempe si gravidæ ultimis mensibus præter morem solitum magnum affluxum lactis sentiant ad mammas, indicium est non tanta in abundantia amplius sanguinem cum succo fluere in uterum, sed ex quadam causa præter naturali vasa uterina compressa, constricta esse, ut hac ratione intercipiatur illius affluxus. Hinc necesse est ut impetus copiosi sanguinis ad mammas seu corpora flaccida distensibilia derivetur; Unde materia spirituum & alimenti infantibus subtracta, necessario debent fieri imbecilliores. Ex adverso etiam si mammæ ingravidis nimis fuerint extenuatæ indicium etiam est fœtus imbecillioris & intermorituri, sicuti id in subsequenti *Aphorismo* magnus *noster Hipp.* præclare confitetur: nam si mammæ, quæ alioquin a motu fœtus ad extremum usque gestationis tempus, a lactis copia, solidæ esse debent, non sensim pedetentim, sed subito extenuentur, indicium maximum oportere subesse causam & vehementem mutationem in sanguinis & spirituum motu præcessisse, dum vel ipse in aliis partibus stagnat, inflammationem parit vel ob defectum spirituum & virium, chylus non generatur, vel ad mammas vehitur; uno verbo omnes extenuationes gravidarum subitæ periculi non sunt expertes. Quod etiam innuit laudatissimus *Hippocr. Aph. 55. ejusd. Sect.* dum inquit, quæ gestantes uterum febribus corripiuntur aut vehementer sine evidente causa extenuantur, eæ difficulter cum periculo pariunt aut abortientes periclitantur. Nam extenuatio illa non leve vitium in sanguine, & robur destructum indicat ubi enim cacochymia est, ibi non potest consistere virium robur: quandocunque autem corpus matris vitiosis humoribus abundat, vel

inteſtinus calidus depaſcens humidum motus in ſanguine cuſtoditur, fieri non poterit quin mater & fœtus ſit imbecillior quandoque autem accidit, quod mulieres gravidæ extenuentur, quia fœtus nimium conſumit alimoniam matris; Unde etiam non ſine ratione ſcribit *Hippocr.* quod tales fœminæ cum periculo pariant, quia cauſæ neceſſariæ ad partum facile tolluntur, ut ſunt robur matris, viæ apertæ, molles, ac lubricæ.

§.XXVI.

Præterea vel exceſſivus vel deficiens motus infantis in utero, ſignum eſt certiſſimum vel morboſi vel imbecillis fœtus. Motus enim plane languidus vel nullus ſi percipitur, extremam debilitatem ſignificat, qui ex imminuto affluxu boni ſucci ex matre, & defectu ſpirituaſcentiæ in ſanguine naſcitur; Si autem nimiæ vehementes obſervantur commotiones & jactationes membrorum infantis in utero, infallibile indicium eſt, convulſionibus agitari tenera membra.

§. XXVII.

Poſtremo ea conſideranda quoque veniunt, quæ magna facultate pollent fœtum morboſum in utero efficiendi. Ex omnibus autem hic obtinet principatum aer, & quidem tempeſtas aeris præſertim in hyeme nimis humida, auſtrina, ſuccedente vere ſicco & aquilonio; magnæ conſiderationis hac de re eſt *Aph. XII. Sect. II. Hippocr.* Si hyems, inquit auſtrina & admodum pluvioſa fuerit, ver autem ſiccum & aquilonium mulieres, quibus vere imminet partus, ex quacunque cauſa abortiunt aut ſi pariunt, imbecilles aut morboſos partus edunt: Ita ut vel ipſi ſtatim intereant vel tenues, vel valetudinarii vivant. Ratio nempe hæc eſt, quando hyems

flacti-

flatibus meridianis, austro nimirum Africo, Euro noto, & libonoto constat, & cœlum justo magis pluviosum, transpiratio & circulatio sanguinis in gravidis, quæ ordinario plethoricæ sunt, languidior & depressior est, tali vero ratione, copiosi, pituitosi, crudi in corpore generantur humores, qui accedente aere frigidiori, ventis, aspero Boreali ex ambitu & cortice corporis ad interiora ipsumque uterum magis truduntur, & urgentur. Unde dum nimiam relaxationem uteri, infarctum & sanguinis impeditum motum causantur, non modo causam præbent abortus, sed & infirmum & morbosum reddunt infantem. Aeris itaque tempestates in culpa sunt, ut fœtus reddantur morbosi, & ut certum anni tempus noxium ac funestum, quibusdam prægnantibus sit. Egregie hoc insinuat *Thom. Barthol. Hist. Anatom. Cent. III. Hist 59.* Primis anni 1654. inqit, mensibus satis calidis, post æstatem æstuantem Haffniæ plerisque prægnantibus male cessit graviditas calidioris cœli vitio. Petechiis enim plurimæ occubuerunt, & gravidarum periculum secuturam pestilentiam præsagiebat. Infectus certe & intemperie quacunque vitiatus aer a matre attractus facillime tenellum fœtum vel in utero enecat, suffocat, vel si robustior, ut inquinatum sibique noxium aerem fugiat, ante statum tempns expellit. Hinc aliæ prægnantes eadem hyeme primis mensibus abortierunt, aliquæ postremis, magno propriæ vitæ discrimine, aliæ petechiis infectæ, una cum fœtu exspirarunt, aliæ epilepsia convulsæ, quæ sine intermissione miseras comprehendens paucarum horarum spatio e medio sustulit.

§. XXIIX.

Secundo loco & ciborum aſſumtio, exceſſus vel defectus ſive nimia ſatietas & abſtinentia, matrem & fœtum ad morbos diſponere ſolet. Nimia enim alimentorum copia, gravidis ſemper inſalubris, quæ ſua natura ad ſtatum plethoricum & cacochymicum inclinant. Succorum enim copia non rite ſubigi, circulari, & a ſuperfluis evacuari poteſt. Unde impurus alibilis ſuccus naſcitur, qui totum nutritionis negotium in fœtu pervertit. Nimia autem abſtinentia, vel inedia, ſubtrahendo ſpiritibus & corpori neceſſarium pabulum, non poteſt non eſſe fœtibus ſumme exitialis; meretur hic adduci, quod *Johan. Meurſius* Vir Clariſſ. *lib. 1.* de urbe Leidenſi *Cap. XII. p. 58.* ingentem famem, qua iſtius urbis incolæ tempore obſidionis Hiſpanicæ afflicti fuerunt, latius deſcribit, & inter alia hæc refert: Ægrotantibus & puerperis, quæ lactarunt, in dies ſingulos buccellatum ad quartantem libræ ad penſum, nonnullis in ipſo utero fœtus inedia exſtinctus & abortum multæ fecerunt. Ante omnia acidorum uſum eſſe noxium annotarunt Medici, *Garmann. A. II. Dec. I. Obſ. 149.* fructus horrei & crudi penitus ab uſu excludantur. Infantes enim naſci exinde ſolent laborantes defluxionibus catharralibus, narium obſtructione, anxia reſpiratione, ut de vita periclitentur, qua de re vide *Miſcell. Cur. Dec. II. A. X. Obſ. 83.*

§. XXIX.

Affectus animi immoderatos & intempeſtivos, quod concernit, quantam ii noceant corporibus humanis, & imprimis tenellis matrum fœtibus, dijudicari facillime poterit. In inſtanti enim hi ipſi labem inferunt fœtibus, & nulla cauſa ſolennior eſt, & celerius abortum procurare ſo-

re ſolet, quam vehemens terror, & diuturnus mœror, angor, & triſtitia.

§. XXX.

Hiſce jam diſcuſſis e re fore judico, quædam addere ex Therapeutico fonte, quibus tam Matri quam fœtui infirmo ſuccurrere poſſimus. Non autem noſtri propoſiti eſt, curam ſpecialem cujusvis affectus, quo gravida laborat, texere vel commendare, ſed ſaltem eo noſtra tendit intentio, qua ratione fœtus imbecillitas averti, & ſi ea præſens ſit, emendari poſſit. Primo omnium itaque moderationem & mediocritatem in ſex rerum non naturalium uſu, commendatiſſimam ſibi habeat gravida, & occaſiones affectuum & Phantaſmatum omnimodo ac ſtudio evitet, ſique ſangvine abundans eſt, neceſſe eſt ut Plethora & Cacochymia avertatur circa medium geſtationis tempus per debitam venæſectionem, quæ ſolet intempeſtivam fœtus expulſionem præcavere; Alvus quoque quotidie reſpondeat, eaque ad ſuum officium revocanda ope clyſteris emollientis, ſive leniori Rhabarbarino paſſulato aſſumto pharmaco.

§. XXX.

Denique ſtudeat maxime omnium virium conſervationi, cui fini ex fonte pharmaceutico inſerviunt, analeptica, mitiora aromatica, Carminativa, balſamica Eſſent. Ambræ, ſi ferri poteſt, cum Balſamo Vitæ *Excellent. Dn. Præſid.* & Spirit. Nitri mixta; Item pulveres ex C. C. præparat: Coralliis, Unicornu animali, Ebore; Externe Aquæ Vitæ, Ungaricæ, Balſam. Spir. Apoplect. regioni Abdominis ſunt applicandi. Si vero convulſionibus videtur Infans in Utero agitari, Aq. Antiſpaſmot. ex florib. Pulvis Marchion. ſpecificum Cephalicum

Michael

Michael. Mixtura simplex, propinanda erunt. In universum autem tenendum, ab omnibus fortioribus purganribus, sudoriferis, medicamentis calidioribus, Opiatis, penitus abstinendum esse, quocunque etiam affectu laboret gravida; Sed potius blande ac temperate semper agendum erit, ne damnum ac noxam inde contrahat infans in Utero. Sed hæc circà hanc materiam sufficiant. DEO vero T. O. M. grates persolvo immortales, pro concessis corporis & animi viribus sicuti in toto studiorum meornm Cursu, ita in hujus potissimum dissertationis labore, illumque porro supplicibus invoco precibus, ut velit studia mea semper ita dirigere, ut in illius gloriam proximique incremenrum cedant.

F I N I S.

CL. DN. CANDIDATO

S. P. D.

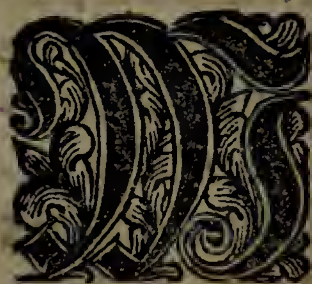
PRÆSES.

DUo sunt, quæ maxime versentur ante oculos docentis alterum est doctrinæ firmitas, alterū in profitendo candor; iis enim in rebus quæ ad salutem mortalium directe spectant, certe non ambiguis ludendum est opinionibus, sed firmitas ac soliditas sectanda, a qua non facili negotio quis se patiatur dimoveri. In his itaque tantum ea, quæ sensu, quæ experientia, quæ praxi comperta, explorata, & ratiocinio solido demonstrata ac roborata sunt fideliter tradat atq; proponat. In rebus autē a sensu remotissimis si quis ad probabile pervenerit, *teste Aristotele*, absonum

ſonum tunc nihil dicet. Alterum eſt animi candor, ut nempe compendioſam ac facilem veri viam ac tramitem ſine prolixa ambage, ſine quæſtu turpi oſtendat diſcipulis & commodum ſuum, ac gloriam poſteriorem ducat diſcentium bono ac utilitate. Candidus etiam ſit, ut non ſaltem ſua laudet & magnifaciat, ſed & bene meritos qui juvare deſideria quoque diſcentium poſſunt, commendet. Deinceps quoque ingenuitatem in eo exhibeat ut quandoque ſententiam ſuam re vel ab ipſo vel ab aliis melius explorata, corrigat, emendet, politiorem reddat, tot præſtantiſſimorum Virorum præeuntibus exemplis, id quod nullus ſapiens cuidam vitio vertet, præſertim in rebus phyſicis ubi dies diem docet in Medicis, ubi Ars longa & vita brevis, maxime, ſi tangat non tam res, quam rerum explicationem. Mirifice mihi ſemper hac in re placuit pulcher locus *Celſi*, dum *pag.546.* ſcribit: *Levia ingenia quia nihil habent, nihil ſibi detrahunt. Magno ingenio multaque nihilominus habituro, convenit etiam ſimplex veri erroris confeſſio præcipue in eo miniſterio quod utilitatis cauſa poſteris traditur, ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus eſt.* Ab hiſce officiis, quæ genuinum docentem decent, me non alienum adhuc fuiſſe, quod citra laudem tamen dictum, boni & docti juvenes teſtabuntur. Præterea duo identidem requiro a meis auditoribus, alterum eſt induſtria, alterum mens grata, utpote ſine ſtrenuo & arduo labore, ſine aſſiduitate, ſine diſcendi ingenti ardore, nihil ſolidi nihil firmi ex ſcientiis in animum penetrat, ibi retinetur & rurſus expromitur. Diligentia Auditorum eſt, quæ ipſos doctores ſtimulat, inflammat, & gaudio afficit, ſi videant, non irritum, non fruſtraneum eſſe, ac fore ipſorum laborem ac curam. Gratam quoque deſidero mentem, non tam re, quam vo-

E luntate

luntate præſtandam, ut nempe memores ac grati ſint beneficiorum quibus fundamentum perpetuæ ipſorum felicitatis ponitur. Hinc omni occaſione devinctum & venerabilem animum oſtendant, non autem turpi oblivione, negligentia, vel animi perverſitate, fluxilitate, benefacta compenſent. Plures ex meis poſſem non fucata laude afficere, qui diligenter hæc obſervarunt, ante omnia autem Tu nominandus es Cl. Candidate, qui quam diu apud nos vixiſti, grati & diligentiſſimi Auditoris nullum in Te officium passus es deſiderari. Tu magna induſtria, imitanda modeſtia & præclaris aliis virtutibus ac dotibus, aditum ad noſtram benevolentiam quæſiviſti & ex facili quoque obtinuiſti. Quod ad ſtudia tua, tam in Theoria quam praxi inſignes feciſti profectus. Et cum tuum mirificum ardorem ad praxin diligenter exploratum habuerim, Te non ſine tuo fructu, ad talia exercitia, prout res tulit, uſus ſum. Alias tuas tam animi quam corporis dotes, cum ſatis notæ ſint, nolui eas prolixius recenſere. Nihil autem reſtat, quam ut Patriæ & bono publico uberes multosque fructus a te pollicear, Deum altiſſimum precans, ut omnis gratiæ ac felicitatis cumulo præclara tua cœpta ulterius juvare, augere & Patronorum præſidiis promovere clementiſſime velit. Vale.

O Tugend und Verſtand ſich einen Sitz genommen;
Wo unverdroßner Fleiß bey der Begierde wohnt/
Da muß gewißlich auch bald hohe Würde kommen/
Denn Tugend wird verehrt und Fleiß wird wohl belohnt;

Diß

Diß wird bey ihm erfüllt / Hr. Düttel seine Proben
So er der klugen Welt bißhero dargethan/
Die haben ihn nunmehr mit hohen Ruhm erhoben/
Er nim̃t den Doctor-Hut ietzt wohlverdienet an;
Nunmehro kann er sich recht inniglich erfreuen
Er kann vergnüget seyn; Denn wer in diesem Stück
Wie Er belohnet wird / dem kann sein Fleiß nicht reuen.
Ich freue mich mit ihm und wünsche tausend Glück.

Dieses schrieb dem Herrn Doctorando, als seinem bißhero gewesenen werthgeschätzten Hrn. Contubernali u. Freund in Eil

Georg. Theod. Bartholdus,
Med. Lic. & Prof. Anatom. & Botan. in Acad. Giessens. designatus.

Es hält sich die Natur stets in gewissen Gräntzen /
Und läst an keinem Ort nichts vor der Zeit geschehn.
Was Wunder / daß wir dann niemahlen vor dem Lenzen
Die angenehme Zier der schönsten Blüthe sehn:
Daß niemal in der Welt dergleichen Zeit gewesen/
Da vor dem Sommer noch die Erndte sich genaht:

Was

Was Wunder / daß wir erst alsdann die Früchte lesen/
Nachdem der spate Herbst sich eingefunden hat.
So wolt Herr Düttel auch nichts vor der Zeit beginnen;
Das Altdorf kan davon nebst Jena Zeuge seyn.
Drum läst Ihn letzt sein Fleiß ein rühmlich End gewinnen/
Und Halle bringet Ihm den besten Vortheil ein.
Es muste dieses erst zur Zeitigung gelangen/
So der gelehrten Welt Er heut vor Augen legt.
Es mag gleich wer da will mit Mißgeburtẽ prangen:
Genug / daß Er die Art niemal bey sich gehegt.
GOTT laß Ihn künfftig hin noch vielen Seegen spühren;
So wird Er seines Wunschs vollkommentlich gewährt;
So wird Er iede Cur auch so bedächtlich führen/
Und als ein kluger Artzt von iederman verehrt.

Dieses setzte dem Herrn Candidaten als seinem hochwerthen Herrn Vetter, in Eile glückwünschend bey

Joh. Daniel Haake.

